

Sygn. akt II UK 33/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z wniosku A. R.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w E.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 3 lipca 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 13 września 2017 r., sygn. akt III AUa (...),

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 września 2017 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację wnioskodawcy A. R. od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w E. z dnia 23 listopada 2016 r. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w E. o prawo do emerytury, którym oddalono jego odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia z dnia 1 lipca

2016 r., odmawiającej prawa do dochodzonego świadczenia, wobec niespełniania przesłanki 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Organ rentowy przyjął za udowodnione, jako pracę w szczególnych warunkach - okresy zatrudnienia wnioskodawcy od dnia 31 lipca 1973 r. do dnia 15 października 1976 r. i od dnia 1 listopada 1976 r. do dnia 31 stycznia 1977 r. w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) „P.” w E. (w tym okres służby wojskowej), od dnia 1 stycznia 1989 r. do dnia 31 stycznia 1990 r. w (...) Przedsiębiorstwie Robót Inżynieryjnych w E., łącznie 4 lata, 6 miesięcy i 16 dni, natomiast nie uznał za pracę w szczególnych warunkach okresów zatrudniania od dnia 17 grudnia 1977 r. do dnia 30 czerwca 1986 r. w Przedsiębiorstwie (...) w E., ponieważ z dokumentacji nie wynikało, że będąc zatrudnionym na stanowisku mechanika pojazdów samochodowych, wykonywał on pracę w kanałach remontowych, ponadto świadectwo pracy (z dnia 30 czerwca 1986 r.) wskazywało, że wnioskodawca pracował w tym okresie na stanowisku kierowcy samochodu dostawczego, od dnia 1 kwietnia 1993 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. w Przedsiębiorstwie „I.” Sp. z o.o. w E., ponieważ w świadectwie pracy (z dnia 15 kwietnia 2005 r.) pracodawca nie potwierdził, wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Według dalszych ustaleń stanu faktycznego, wnioskodawca (ur. w dniu 26 czerwca 1955 r.), ukończył 60 lat. W okresie od dnia 1 września 1971 r. do dnia 24 grudnia 1971 r. był zatrudniony w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) w E. jako uczeń w zawodzie elektromontera. Z dniem 31 lipca 1973 r. został zatrudniony w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) „P.” w E., gdzie pracował do dnia 31 stycznia 1977 r. na stanowisku robotnika pomocniczego, przy czym w okresie od dnia 24 października 1974 r. do dnia 15 października 1976 r. odbył czynną służbę wojskową. Pracował przy załadunku i rozładunku zboża i śruty -powyższy okres został uwzględniony przez organ rentowy jako okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach. W okresie od dnia 15 lutego 1977 r. do dnia 9 kwietnia 1977 r. wnioskodawca zatrudniony był w (...) Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o ładowności 8 ton. Od dnia 17 kwietnia 1977 r. do dnia 13 sierpnia 1977 r. zatrudniony był w Przedsiębiorstwie P. Oddział w E. na stanowisku mechanika napraw pojazdów samochodowych, pracował przy naprawie autobusów, w systemie trzymianowym, w trzyosobowej brygadzie, przy czym nie

było podziału pomiędzy pracownikami brygady na poszczególne rodzaje prac. Praca odbywała się w kanałach, przy czym prace tylko w kanałach i poza kanałem zajmowały odpowiednio 60 % do 40 %, ewentualnie 50 % do 50 %, w zależności od rodzaju napraw. Po okresie zatrudnienia w P., do dnia 16 grudnia 1977 r. wnioskodawca pracował w P(...) jako monter maszyn i urządzeń budowlanych w pogotowiu technicznym i z tego zakładu został z dniem 17 grudnia 1977 r. przeniesiony do Przedsiębiorstwa (...) w E.. Początkowo pracował jako kierowca, a następnie od dnia 1 maja 1978 r. jako jeden z pięciu mechaników w warsztacie przy naprawie samochodów Ż., N. i M. W warsztacie były cztery kanały, na których mogło być naprawianych w sumie osiem samochodów jednocześnie. Prace w kanałach zajmowały skarżącemu około 75 % czasu pracy, pozostały czas zajmowały prace poza kanałem. Na stanowisku mechanika wnioskodawca pracował do dnia 15 lutego 1981 r., a od dnia 16 lutego 1981 r. do końca zatrudnienia, tj. do dnia 30 czerwca 1986 r., jako kierowca samochodu dostawczego. Z dniem 14 lipca 1986 r. wnioskodawca podjął zatrudnienie w (...) Przedsiębiorstwie (...) w E., gdzie pracował do dnia 31 stycznia 1990 r. przy budowie sieci ciepłowniczych. Praca odbywała się w wykopach, których głębokość wynosiła od 1 do 2,5 metra. W okresach zimowych, gdy warunki pogodowe nie pozwalały na pracę w wykopach, wnioskodawca pracował w warsztacie przygotowując części do kolejnych budów, był wysyłany na przymusowy urlop. Od dnia 2 lipca 1990 r. do 31 marca 1993 r. wnioskodawca zatrudniony był w Przedsiębiorstwie (...) „Ż.” w E., gdzie zajmował stanowiska: montera instalacji sanitarnych i c.o., brygadzysty budowy sieci wod. – kana. i c.o., brygadzysty monterów sieci sanitarnych. Wnioskodawca był brygadzystą, pracującym przy wykopach pod instalacje wodociągowe, kanalizacyjne, ciepłownicze, przy czym wszystkie prace dotyczyły sieci zewnętrznych. Głębokość wykopów była różna, zależała od rodzaju instalowanej sieci, tj. sieć sanitarna 3 - 3,5 m, sieć burzowa nie wymagała już takiej głębokości, sieć wodna 1,5 m, c.o. od 1 m. Z dniem 1 kwietnia 1993 r. został zatrudniony w Przedsiębiorstwie „I.” w E. na stanowisku kierowcy oraz montera instalacji sanitarnych, gdzie pracował do dnia 15 kwietnia 2005 r. Był pracującym brygadzystą, wykonywał te same czynności co podczas zatrudnienia w

„Ż.”. Dodatkowo, z uwagi na posiadane prawo jazdy drugiej kategorii, woził na budowę pracowników swojej brygady.

Sąd Okręgowy oddalił odwołanie wnioskodawcy, uznając, że nie wykazał on 15 lat pracy w szczególnych warunkach, a tym samym nie spełnił przesłanek z art. 32 i 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm. dalej „ustawa emerytalna”), oraz § 2 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43, dalej „rozporządzenie”). W uzasadnieniu wyroku Sąd wskazał, że okres pracy wnioskodawcy w Przedsiębiorstwie P. Oddział w E., na stanowisku mechanika napraw pojazdów samochodowych w kanałach remontowych, chociaż mieszczący się w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia, w którym wymieniono prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych (dział XIV „Prace różne”, poz. 16), nie może być zaliczony do okresów pracy w szczególnych warunkach, ponieważ zgodnie z ustaleniami, wnioskodawca nie wykonywał pracy mechanika pojazdów samochodowych w kanałach remontowych w pełnym wymiarze czasu pracy. Podobnie Sąd ocenił sporny okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w E., w trakcie którego praca mechanika wykonującego naprawy w kanałach remontowych zajmowała wnioskodawcy do 75 % dziennego czasu pracy. W ocenie Sądu pierwszej instancji, tylko praca wyłącznie w kanałach remontowych spełniałaby przesłankę pracy w pełnym wymiarze czasu w warunkach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, w tym wypadku w niewielkim pomieszczeniu z utrudnioną wentylacją i o podwyższonej wilgotności, a przy tym w wymuszonej pozycji ciała. W ocenie Sądu nie można przy tym uznać, że wykonywane przez wnioskodawcę naprawy poza kanałowe były fragmentem ciągu technologicznego i były niezbędne dla przejścia do następnego etapu pracy wykonywanej już z kanału remontowego. Dokonując natomiast oceny okresu pracy wnioskodawcy w (...) Przedsiębiorstwie (...) w (...), następnie w Przedsiębiorstwie (...) „Ż.”, które ostatecznie przekształciło się w

Przedsiębiorstwo I., w których wnioskodawca wykonywał pracę montera instalacji sanitarnych i c.o., Sąd Okręgowy wskazał, że w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia, w dziale V „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych” pod poz. 1 wymieniono roboty wodnokanalizacyjne oraz budowę rurociągów w głębokich wykopach. Zważyć jednakże należy, że układanie rur wodociągowych, ciepłowniczych, czy też kanalizacyjnych w wykopach o głębokości mniejszej niż 3 metry nie daje się zakwalifikować jako prace w głębokich wykopach w rozumieniu powyższego unormowania. Sąd przywołał w tym zakresie definicję „głębokich wykopów” zawartą w „G.” z 1987 r. prof. Z. W. (inżyniera budownictwa lądowego, specjalisty z zakresu geotechniki), czy też w Zeszytach Instytutu Techniki Budowlanej ITB nr 427 z 2007 r.; „Warunki techniczne wykonania i odbioru robót budowlanych” część A „Roboty ziemne i budowlane”. Według tej literatury, wykopy pod względem ich głębokości dzieli się na: 1. wykopy płytkie - o głębokości mniejszej niż 1 metr, 2. wykopy średnie - o głębokości od 1 do 3 metrów, oraz 3. wykopy głębokie - o głębokości przekraczającej 3 metry. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że zarówno wnioskodawca, jak i przesłuchani w sprawie świadkowie zgodnie zeznali, że większość instalacji wykonywanych przez skarżącego, była wykonywana w wykopach, których głębokość nie przekraczała 3 metrów.

Apelację wnioskodawcy od powyższego wyroku, oddalił Sąd Apelacyjny zaskarżonym wyrokiem. Sąd drugiej instancji uzupełnił postępowanie dowodowe i podzielił ustalenia faktyczne i ocenę prawną dokonaną przez Sąd pierwszej instancji, w tym dotyczącą definicji pracy w głębokich wykopach, sięgając - w ślad za Sądem pierwszej instancji, do definicji „głębokich wykopów” zawartej w opracowaniach, między innymi w „G.” z 1987 r. czy też w Zeszytach I. nr (...): „Warunki techniczne wykonania i odbioru robót budowlanych”. W ocenie Sądu drugiej instancji, w sytuacji, gdy praca świadczona jest w wykopie o głębokości 1,5 metra, tj. o głębokości nieprzekraczającej wzrostu dorosłego człowieka, nie sposób przyjąć, że jest to praca w głębokim wykopie. Roboty wodnokanalizacyjne uzyskują miano robót wykonywanych w warunkach szczególnych dopiero wówczas, gdy wykonywane są w „głębokich wykopach”, tj. powyżej 3 m (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 8 maja 2014 r., III AUa (...), LEX nr 1469280 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 12 marca 2015 r., III AUa (...), LEX nr 1768728).

Sąd powołał się także na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2013 r., II UK 133/13 (LEX nr 1399913), wskazując, że wymóg uznania robót wodnokanalizacyjnych za prace wykonywane w szczególnych warunkach, będący warunkiem koniecznym do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, zostaje spełniony tylko wtedy, gdy takie roboty były wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w głębokich wykopach. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy także w wyroku z dnia 27 stycznia 2012 r., II UK 103/11 (LEX nr 1130388). Sąd drugiej instancji nie kwestionował tego, że wnioskodawca część prac wodno - kanalizacyjnych wykonywał w głębokich wykopach. Jednak, aby zaliczyć takie okresy do okresów pracy w warunkach szczególnych, konieczne było ustalenie wykonywania takiej pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (§ 2 ust. 1 rozporządzenia).

Wobec powyższego Sąd drugiej instancji doszedł do przekonania, że okresy pracy od dnia 14 lipca 1986 r. do dnia 31 grudnia 1988 r., od dnia 2 lipca 1990 r. do 31 marca 1993 r., od dnia 1 kwietnia 1993 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. nie mogły być zaliczone do stażu pracy w szczególnych warunkach. Warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest bowiem spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku wykonuje wyłącznie prace w szczególnych warunkach. Wykonywanie innej niż wymieniona w wykazie pracy w ramach czasu pracy uniemożliwia zaliczenie danego okresu, jako okresu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd drugiej instancji podzielił także stanowisko Sądu Okręgowego, co do okresów pracy wnioskodawcy od dnia 17 kwietnia 1977 r. do dnia 13 sierpnia 1977 r. oraz od dnia 1 maja 1978 r. do dnia 15 lutego 1981 r., powołując się na wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97, OSNAPiUS z 1998 nr 21, poz. 638 i z dnia 21 listopada 2001 r., II UKN 598/00, OSNP z 2003 nr 17, poz. 419).

Jak zauważył Sąd Apelacyjny, pozostałe okresy zatrudnienia (od dnia 15 lutego 1977 r. do dnia 9 kwietnia 1977 r. - 1 miesiąc i 23 dni; od dnia 17 kwietnia 1977 r. do dnia 13 sierpnia 1977 r. - 3 miesiące i 28 dni; od dnia 1 maja 1978 r. do

dnia 15 lutego 1981 r. - 2 lata, 9 miesięcy i 15 dni; czyli łącznie 3 lata, 3 miesiące i 6 dni - nie były wystarczające do spełnienia przez wnioskodawcę warunku posiadania 15 lat pracy w warunkach szczególnych po doliczeniu do okresu uznanego przez pozwanego (4 lat, 6 miesięcy i 16 dni). W związku z tym okoliczność powyższa - w ocenie Sądu drugiej instancji – pozostawała bez wpływu na zaskarżone rozstrzygnięcie.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik wnioskodawcy, zarzucając naruszenie prawa materialnego - poz. 1 z działu V wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia, poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że pojęcie „głębokie wykopy” to wykopy jedynie powyżej 3 metrów głębokości, podczas gdy brak podstaw prawnych do takiego działania z uwagi na brak definicji legalnej pojęcia „głębokie wykopy”, co doprowadziło do bezpodstawnego uznania, że praca wnioskodawcy, jaką wykonywał od 1986 r. w głębokich wykopach nie była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach oraz art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy emerytalnej, w związku z § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 rozporządzenia poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że wnioskodawcy nie przysługuje emerytura w obniżonym wieku ze względu na prace w szczególnych warunkach, podczas gdy wnioskodawca spełnił wszelkie warunki do przyznania dochodzonej emerytury.

W oparciu o te zarzuty, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i jego zmianę poprzez przyznanie wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna nie zawiera usprawiedliwionych zarzutów i stąd podlega oddaleniu. Na wstępie trzeba przypomnieć, że stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej (jej podstaw) i

jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania. Okoliczności faktyczne przedmiotowej sprawy są bezsporne, stąd skarżący nie formułuje zarzutów w oparciu o drugą podstawę kasacyjną (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Wstępnie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy emerytalnej, ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, tj. 1 stycznia 1999 r., osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn oraz okres składkowy wynoszący 25 lat. Przepisy dotychczasowe w rozumieniu art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej to przepisy rozporządzenia. Według § 1 ust. 1 tego rozporządzenia, ma ono zastosowanie do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, przy czym, w myśl § 2 ust. 1, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Stosownie do § 4 ust. 1 rozporządzenia, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący dla mężczyzny 60 lat; 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że przewidziane w art. 32 w związku z art. 184 ustawy emerytalnej prawo do emerytury w niższym niż określony w art. 27 tej ustawy wieku emerytalnym jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo (por. między innymi wyroki Sądu Najwyższego:

z dnia 22 lutego 2007 r., I UK 258/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 81; z dnia 17 września 2007 r., III UK 51/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 328; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX nr 375653; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 13 listopada 2008 r., II UK 88/08, LEX nr 1001292; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, LEX nr 509022). Te ogólne uwagi odniesione do oceny ustaleń faktycznych dokonanej przez Sąd Apelacyjny, co do okresów pracy wnioskodawcy wykonywanej w warunkach szczególnych, pozwalają na stwierdzenie, że ocena ta nie została skutecznie podważona zarzutami skargi. W rozpoznawanej sprawie z ustalonego stanu faktycznego wynika, że w spornym okresie wnioskodawca pracując w (...) Przedsiębiorstwie (...) w E. pracował przy budowie kanałów sieci ciepłowniczej w wykopach, których głębokość wynosiła od 1 do 2,5 metra, a w okresach zimowych, gdy warunki pogodowe nie pozwalały na pracę w wykopach, pracował w warsztacie przygotowując części do kolejnych budów, był wysyłany na przymusowy urlop, a raz oddelegowany również do pracy w E. Z kolei w Przedsiębiorstwie (...) „Ż.” w E. i Przedsiębiorstwie „I.” w E. pracował przy wykopach pod instalacje wodociągowe (od 1,5 m), sanitarne (3 - 3,5 m), burzową (kładziona wyżej niż 3 m), oraz ciepłownicze (do 1 m).

Sąd drugiej instancji dokonał przekonującej oceny rodzajów wykonywanych prac, w tym wodnokanalizacyjnych, wykonywanych przez skarżącego. Według miarodajnych ustaleń i prawidłowej oceny tych robót, obejmowały one głównie prace, które nie wymagały prowadzenia wymienionych prac „w głębokich wykopach”, wedle imperatywnego wymagania wynikającego z poz. 1 działu V wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia. Oznaczało to, że Sąd drugiej instancji prawidłowo ocenił, iż skarżący w spornym okresie zatrudnienia nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku monter instalacji sanitarnych i c.o. (brygadzysty budowy sieci wod.-kan. i c.o., oraz brygadzysty monterów sieci sanitarnych), tego rodzaju robót, które były prowadzone w szczególnych warunkach, narażających go na uciążliwe lub szkodliwe oddziaływanie na jego organizm prac „w głębokich wykopach”. Kontestowana w skardze kasacyjnej interpretacja przepisów szczególnych nie może polegać na wykładni rozszerzającej wyjątkowe regulacje prawa ubezpieczeń społecznych umożliwiających nabycie wcześniejszych uprawnień emerytalnych. Sąd Najwyższy

w składzie rozpoznającym sprawę podziela utrwalony w judykaturze pogląd, że wymóg uznania robót wodnokanalizacyjnych za prace wykonywane w szczególnych warunkach, będący warunkiem koniecznym do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, zostaje spełniony tylko wtedy, gdy takie roboty były wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w głębokich wykopach (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 stycznia 2012 r., II UK 103/11, LEX nr 1130388, oraz wyrok z dnia 12 marca 2009 r., II UK 269/08, LEX nr 707881).

Nie jest bowiem wystarczające poprzestanie na nazwie zajmowanego stanowiska pracy bez ustalenia, jakie faktycznie prace wykonywał skarżący i czy stanowią one rodzaj prac wymienionych w załączniku A do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 r., II UK 337/03, OSNP 2004 nr 22, poz. 392). Wielokrotnie Sąd Najwyższy wskazywał, że praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 4 października 2007 r., I UK 111/07; z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325). Tym samym nazwa stanowiska pracy nie decyduje o charakterze pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach (por. wyrok Sądu Najwyższego: z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 281; z dnia 8 czerwca 2011 r., 393/10, LEX nr 950426; z dnia 3 kwietnia 2014 r., II UK 413/13, LEX nr 1475167).

Na koniec należy podkreślić (w związku z wątpliwościami skarżącego wyrażonymi w podstawach skargi kasacyjnej), że co prawda w tezie wyroku z dnia 5 czerwca 2012 r., II UK 277/11 (LEX nr 1214997), Sąd Najwyższy wskazał, iż „brak podstaw dla różnicowania charakteru prac w głębokich wykopach jako prac w szczególnych warunkach wymienionych w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia w dziale V: w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych, pod poz. 1 - roboty wodnokanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich

wykopach ze względu na głębokość tych wykopów i pomijanie z zakresu tych prac tych, które wykonywane były na głębokości mniejszej niż 3 m”, jednak wyrok ten zapadł w odmiennym stanie faktycznym, w którym ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach, w „głębokich wykopach” – do głębokości znacznie przekraczających 3 metry (w ustaleniach były to prace wykonywane na głębokościach do 5,5 m, a najgłębiej do 9,2 m.), a tylko „niekiedy”, jak podkreślono w uzasadnieniu wyroku, wykopy te nie sięgały 3 metrów. Wobec tego trudno uznać, że powyższe odnosi się do sytuacji skarżącego, którego praca w spornych okresach, we wszystkich zakładach, nie była, co potwierdzili świadkowie, wykonywana w warunkach opisanych w pkt 1 działu V wykazu A załącznika do rozporządzenia. Nie była to – w świetle niekwestionowanych ustaleń faktycznych - praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, polegająca na wykonywaniu robót wodno - kanalizacyjnych oraz budowie rurociągów w głębokich wykopach. Tym samym Sąd Apelacyjny dokonał prawidłowej subsumcji norm prawa materialnego w stosunku do ustalonego stanu faktycznego, co niweczy postawione w skardze zarzuty jego naruszenia.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.